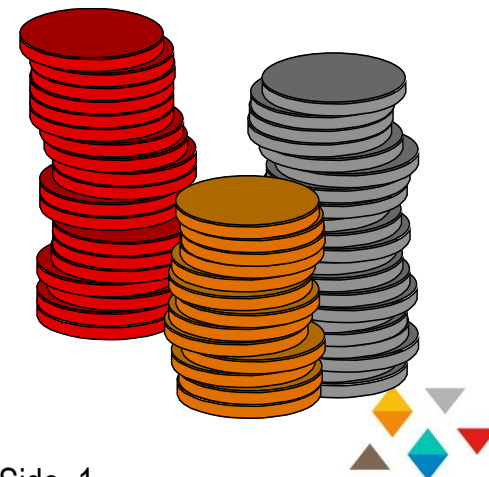


..... dette er gøy !

Sentrale momenter i kommuneregnskapet

Det kommunale økonomisystemet

- Grunnleggende prinsipper og de unike økonomiske sammenhengene i balansen
- Årsregnskapet
- Resultatbegrepene – egenkapitalen
- Økonomistyring



Kommunalt regnskap

Kommuneregnskap

Finansielt orientert

- Staten fastsetter inntektene !
- Kommunen gir tjenesten
- Alle **utgifter**/utbetalinger og inntekter/innbetalinger

Anordningsprinsippet

Utgift = pådratt betalingsforpliktelse

”Utgiftsreducerende”

Regnskapsloven

Resultatorientert

- Mål- økt oms. og overskudd
- Opptj.innt og tilh.**kostnad**

Opptjeningsprinsippet

Sammenstillingsprinsippet

Kostnad = Forbruk av varer/tjeneste

”Kostnadsreducerende”

Livets rett ?

• Har kommunen penger å betale regningene med ?

• Tilfredsstillende, men ikke best mulig økonomi

Kommuneregnskapet for politikere på en time v/Åge Sandsengen Side 2



Hvorfor forskjellen ?

Eks regnskap for en skole eller et sykehjem

Kommuneregnskap

Finansielt orientert

- Utgiftene = kostnadene
- Selger ikke tjenesten til eleven eller pasienten, dvs kommunen har ikke salgsinntekter på skole/sykehj
- Inntekten er skatteinntekter og rammetilskudd til kommunen

Har tjenesten vært god nok ?

- Hvor store utgifter skal kommunen bruke på skole/sykehjem ?
- Kvalitet – lav, middels, høy ?

Regnskapsloven

Resultatorientert

- Kostnadene = utgiftene
- Inntektene = anbudet fra kommunen eller fakturering pr elev eller pasient som går der

Årsresultatet er viktig !

Har virksomheten

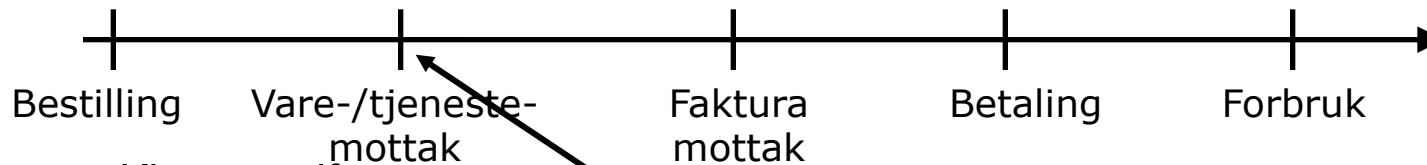
Livets rett ?

Grunnleggende regnskapsprinsipper

Transaksjonstidspunktet

□ Anordningsprinsippet

- Alle **kjente** utgifter og inntekter **i året** skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes. (KL § 48 nr. 2, 2. setning)



- Kjente utgifter
 - Dvs alle **pådratte betalingsforpliktelser** (risikoens overgang)
 - Eks - vedtar i 2016 å gi tilskudd til prosjekt X for utbetaling når prosjektet dokumenteres gjennomført innen 2019, skal utgiftsføres i 2016
- Kjente inntekter
 - Alle opptjente inntekter

Grunnleggende regnskapsprinsipper

1. Finansielt orientert regnskap

- Har kommunen penger å betale regningene med ?
- Kommunen bokfører **utgifter** og ikke kostnader (Ikke kontantprins.)
- Fordeler midler ut fra behov !

2. Formuesbevaringsprinsipp

- Kan ikke selge eiendommer og bruke inntektene i drift av kommunen
 - Investeringsregnskapet "sikrer" dette

3. Generasjonsprinsipp - (grunnleggende)

- Den som har nytte av tjenesten skal bære kostnaden
 - På investeringer kan dette bare ivaretas ved lånefinansiering

Øk.oversikt drift

Øk.oversikt inv

Driftsregnskap

Investeringsregnskap

Driftsutgifter	Driftsinntekter
Avskrivninger	
Bruttodriftsresultat	
Renteutgifter	Renteinntekter
Avdrag på lån	Avskrivninger motpost
Netto driftsresultat > 1,7% V 5%	
Overf. Inv.regn	Bruk av avsetninger
Avsetninger	

Investeringer	Bruk av lån
Utlån/forskudd	Innt salg anl.m
Avsetninger	Tilskudd til inv
Finansieringsbehov	Mottatte avdrag på utlån/forskudd
	Sum ekst.finansiering
	Overf fra driftsregn
	Bruk av avsetninger
	Sum finansiering

> 1,7 V 5% av
NB ! Bundne fond

Mer-/mindreforbruk

Udisponert

Udekket

Hyordan det har gått ifht KS vedtak ?

Kommuneregnskapet for politikere på en time v/Åge Sandstrømen Side 6



Regler for avdrag på lån – KL § 50 nr 7

- ❑ Gjenstående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde, kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte.
 - **Alternative beregninger er Forenklet formel, Regnearkmodellen og ?**

NKRF anbefaler ”Forenklet formel”

- ❑ **Omfatter all langsiktig gjeld og alle anleggsmidler (jf § 50 nr 1 og 2)**
 - Sum LG **ekskl.** dok. LG utlån/forskudd og pensjonsforpliktelser (NB ! Gjeld tomter skal med)
 - AM **ekskl.** anl.fordringer utlån/forskudd, pensjonsmidler og tomter (Tomter må ikke med men bør)

$$\frac{\text{Sum langsiktig gjeld}}{\text{Sum bokf.verdi anl.m}} \times \text{sum årets avskrivninger} = \text{Minste tillatte avdrag på L-gjeld}$$

Minste tillatte avdrag på lån skal utgiftsføres i drift og alltid være betalt før 31.12

Ad lånefinansiering

1. Kommuner får i hovedsak de langsiktige låneopptak de ønsker !!
 - a) Dvs i liten grad et finansielt eller likviditetsproblem.
 - b) «kommunen» er sikkerheten – kan ikke gå konkurs

2. Kommunestyret må vedta sum lånefinansiering i kronebeløp !

3. Maksimalt låneopptak i 2017 =
 - a) Sum vedtatt lånefinansiering – ubrukte lånemidler (*1) 1.1.2017
 1. *1) Ubrukte lånemidler → se memoriakonti nederste balansepost («huskekonto)

Viktig ved investeringer

1. Er investeringen i samsvar med politisk vedtatt langtidsplan ?

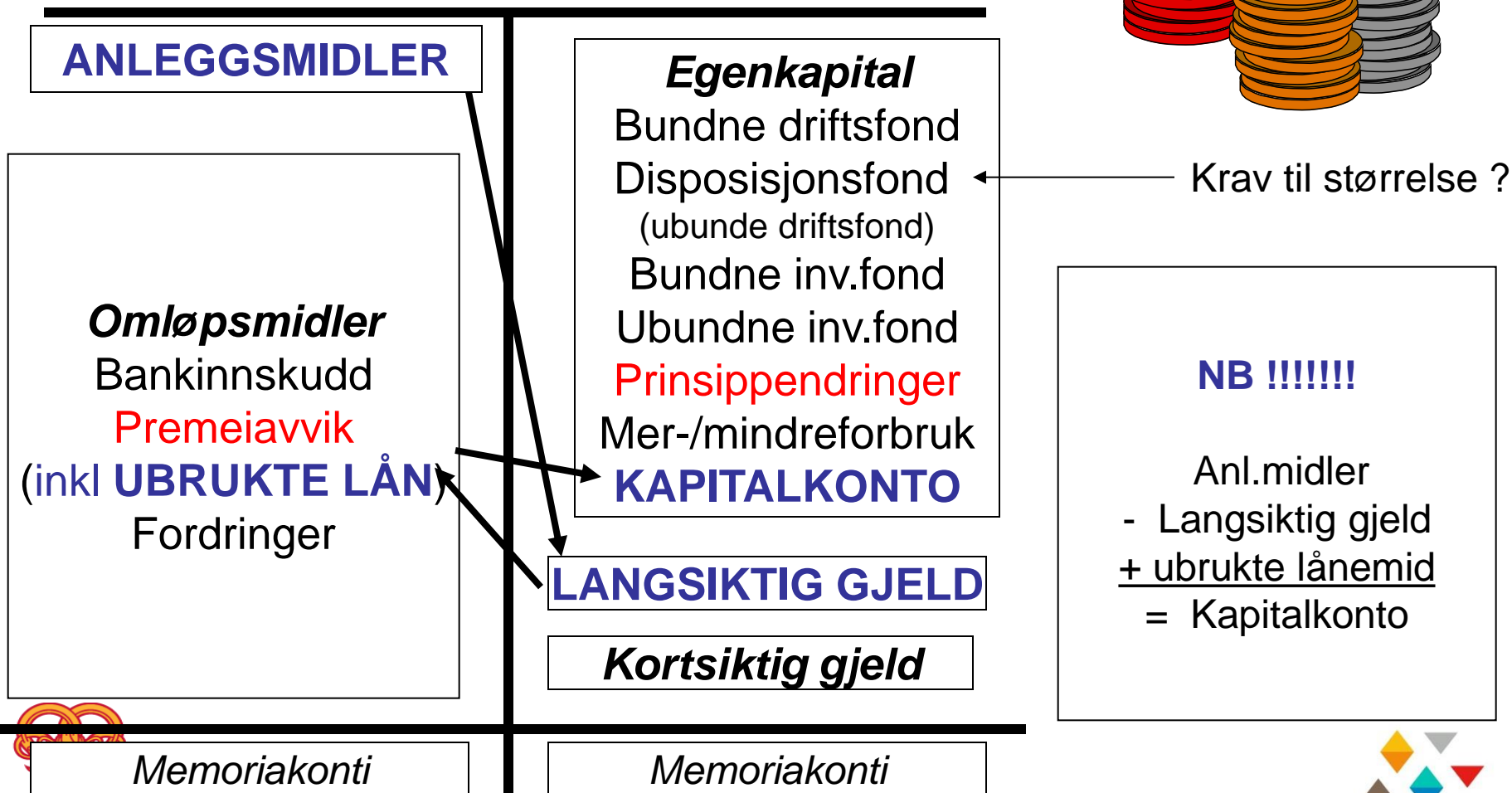
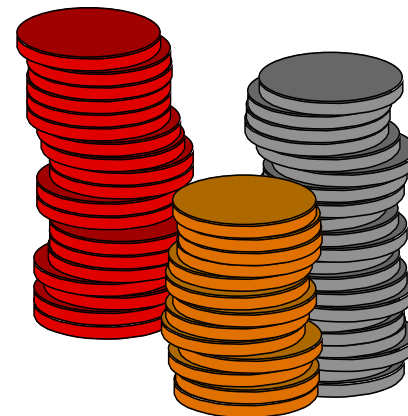
2. **Lånefinansiering er enkelt**, men investeringen påvirker fremtidige driftsutgifter ?
 - a. Avdrag på lån? → øker
 - b. Renteutgifter ? → øker
 - c. Medfører økt tjenesteutgift ifbm investeringen ?
 - d. Hvordan skal fremtidige økte driftsutgifter dekkes inn ?

Husk at:

- Egenkapitalfinansiering** tar utgiften i sin helhet i dag – «kan bli fattig på tjenester» !!
- Lånefinansiering fordeler investeringsutgiften over brukstiden på investeringen !!
- Pga avskriver fra året etter anskaffelsesåret så bør:
 - Årets verditap (3% ??) → egenkapitalfinansieres
 - Resten lånefinansieres for å fordele finansieringen over brukstid ??

Unike sammenhenger i balansen

BALANSEN



Spesielle forhold i balansen (2016)

1. Kapitalkontoen (jf. Kostra): (egenkapitalfinansierte anl.midler)

- a) For høy kapitalkonto: 120 kommuner av 426 (+ 280 mill !!)
- b) For lav kapitalkonto: 94 kommuner av 426 (-25 mill osv ...!)

2. Prinsippendringer (uten krav til inndekning mot fri e-kap):

- a) Sum negativ e-kap konto i Norge → kr 2.000.000.000
- b) Feriepenger fra 1992 + noe annet jf. forskrift § 7

Negativ egenkapitalpost Konto Prinsippendringer

jf forskrift årsregnskap § 7, siste ledd

Skal ikke tilføres posteringer i 2016, skal pr 31.12.2016 bestå av:

			Talleksempel
<input type="checkbox"/> 1992: Feriepenger inkl arbeidsgiveravgift –	Debitert	Utgift	10.000'
<input type="checkbox"/> 1994: Feriepenger landbruksvikarer -	Debitert	Utgift	3.000'
<input type="checkbox"/> 2001: Momskompensasjon for 1999 -	Kredit	Inntekt	(1.000')
<input type="checkbox"/> 2001: Påløpte renter (kan ha blitt tatt før) -	Debet	Utgift	500'
<input type="checkbox"/> 2001: Materiallager -	Debet	Utgift	3.000'
<input type="checkbox"/> 2002: <i>Lærlingetilskudd (fylkeskommunene)</i>	<i>Debet</i>	<i>Utgift</i>	<u>0'</u>
Sum prinsippendringer :			15.500'

- ”**Alle**” kommuner har **negativ egenkapitalpost** på dette i balansen,
- Evnt negativ egenkapital på dette **skal ikke dekkes inn**.

Spesielle forhold i balansen

1. Kapitalkontoen (jf. Kostra):
2. Prinsippendringer
3. **Premieavviket – pensjonsutgift (inntektsført og fordring oml.midler):**
 - a) Periodisering av pensjonsutgifter innført av Bondevik regjeringen 2003
 - b) Formål → jevne ut pensjonsutgiftene over år
 - c) Spørsmål om dette er lovlig ifht kommuneloven jf. anordningsprinsippet
 - d) Justisdep → 2003 → «ikke vesentlig inngripende i kommuneøkonomien»
 - e) Sum periodisert (inntektsførte betalte pensjonspremier) i kommuner i Norge:
 - Pr 31.12.2014 → kr 33.000.000.000
 - Pr 31.12.2015 → **kr 30.000.000.000** (NB!Oslo kommunes omsetning 55 milliarder!)

Årsregnskapet

1. Skal fremlegges på samme nivå som årsbudsjettet !!

2. Årsregnskapsdokumentet

- a) Forside og evt innholdsfortegnelse
- b) Revisjonsberetningen
- c) Øk.oversikt drift – investering – balansen –
- d) R skjema 1B – drifts.regnskap nivå med budsjett
- e) R skjema 2B – inv regnskapet på prosjektnivå
- f) R skjema 1 A og 2A
- g) Noter
- h) Eventuelt ytterligere oppstillinger

Årsberetning

Del 1 – Pliktige opplysninger jf KL § 48 og GKRS 6

- Ordføreren
- Rådmann
 - Måloppnåelse og øk.situasjonen
 - Alle forhold som er viktige for å bedømme kommunens stilling og andre vesentlige forhold !!!
 - Men – ikke gjenta i årsberetningen det som skal stå i noter til årsregnskapet,
 - Fremtidig utvikling → spesielt tiltak ved svak/god økonomi
 - Øvrige krav jf KL § 48 nr 5 og forskrift årsregnskap § 10 (se sjekkliste)
 - Skal redegjøres for tiltak iverksatt for betryggende kontroll, høy etisk standard, status og tiltak ifht likestilling og diskriminering ifht bl.a etnisitet og seksuelle forhold.
 - Vesentlige budsjettavvik (begrunn hvorfor avvik, ikke bare påpek avviket)

Del 2 – Frivillige / øvrige opplysninger om tjenestene

- Omtalen av alle tjenester ??

Arter / kontoer

Kommuner bruker ikke Norsk Standard kontoplan EGEN KONTOPLAN JF FORSKRIFT RAPPORTERING

Utgifter

- 010-099 Lønn og sosiale utgifter**
- 100-299 Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon**
100 Kontormateriell
190 Husleie
230 Arbeid på bygg
- 300-399 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon**
370 Kjøp fra private
- 400-499 Overføringsutgifter**
- 500-599 Finansutgifter og finansieringstransaksjoner**
510 Avdrag på lån
540 Avsetning til disposisjonsfond

Inntekter

- 600-699 Salgsinntekter**
- 700-799 Refusjoner**
- 800-899 Overføringsinntekter**
- 900-999 Finansinntekter og finansieringstransaksjoner**
920 Mottatt avdrag på lån
941 Avsetning til disposisjonsfond

1.150.2020.2021

Kunne brukt norsk standard kontoplan,
men denne er like god eller bedre

Kommuneregnskapet for politikere på en time v/Åge Sandsengen Side 16

Funksjoner (angir type tjeneste)

Kommuner : (Utdrag !!!!)

- 100 Politisk styring
- 110 Kontrollutvalg og revisjon
- 120 Administrasjon
- 130 Administrasjonslokaler
- 201 Førskoler (Bhg)
- 202 Grunnskoler
- 221 Førskolelokaler
- 222 Skolelokaler
- 242 Sosialkontor, flyktningetj
- 253 Pleie i institusjon
- 281 Sosialhjelp
- 333 Kommunale veier
- 340 Produksjon av vann
- 353 Avløpstjenesten
- 390 Den norske kirke
- 392 Andre religiøse trossamfunn
- 800 Skatteinntekter

1.150.2020.2021

Avdelinger ?

Viktig ifbm økonomistyringen

1. All bruk av kommunale midler vedtas av kommunestyret ?
2. Når løpende driftsinntekter brukes til å finansiere investeringsutgifter:
 - binder opp inntekter til å dekke utgifter 40 år i fremtiden i stedet for økt tjenesteyting til dagens innbyggere.
 - **Kan ikke gjøres om, dvs kan ikke ta opp lån på dette et senere år for å skaffe evnt behov for likvider til drift**
 - Sørg alltid for handlefrihet på drift (dvs disp fond > 10-15% av sum dr.innt)

Generasjonsprinsipp - (grunnleggende)

- Den som har nytte av tjenesten skal bære kostnaden
 - På investeringer kan dette bare ivaretas ved lånefinansiering, men ved tilskudd finansieres det uavhengig av generasjonsprinsippet !

Analyse av årsregnskapet

Fri egenkapital drift (disposisjonsfond) :

- Hvor stor bør fri e-kap drift være i en kommune ?
 - 10-15 % av sum driftsinntekter ? (Noen fylkesmenn sier dette nå!)
 - For å sikre langsiktig og stabil drift.
- **Langsiktig gjeld/sum driftsinntekter < 70%**
- **Er mer-mindreforbruket /netto driftsresultat kritisk lavt ?**
 - Hvor mye avdrag på lån betales ifht minste tillatte avdrag og ifht bokførte avskrivninger ?
 - Hvor stor e-kap finansiering av anleggsmidler er gjennomført ?
 - Dekkes premieavviket inn over 1 eller 7/10/15 år ?

Disponering av årsoverskudd

Kommuneloven § 48 :

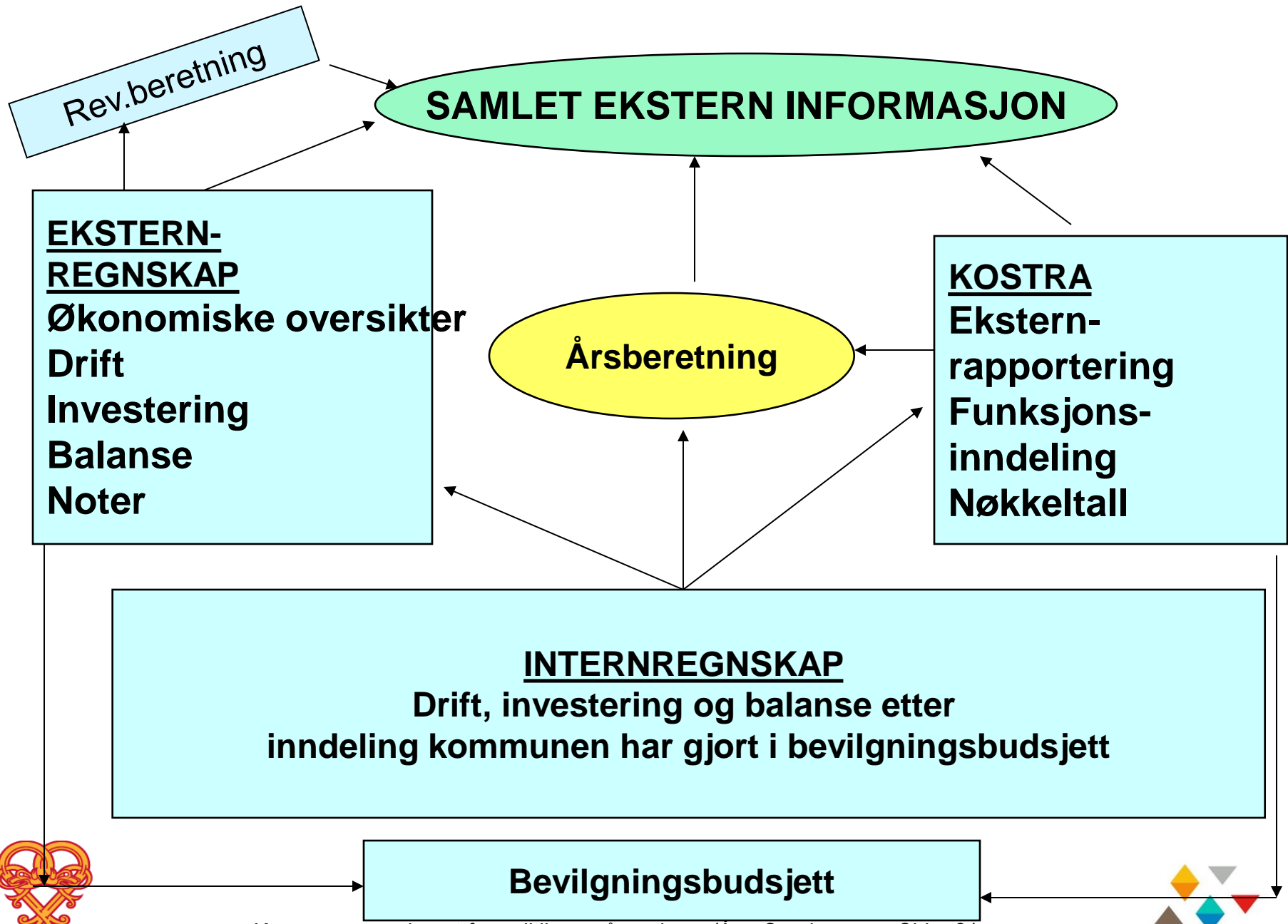
- Kommunestyret vedtar selv årsregnskapet
- Vedtaket må angi disponering av overskuddet eller dekning av underskuddet

Disponering bør være :

- Avsetning til generelt disposisjonsfond eller
- Øke driftsrammen i inneværende år på konkrete tiltak

Evt avsetning til disp.fond med merkelapp "vedlikehold vei xx", må vedtas på nytt av kommunestyret før det kan brukes.

- NB ! vedtaket er ikke mer bindende enn til neste kommunestyremøte
- Ubrukte midler kommer tilbake i form av overskudd.

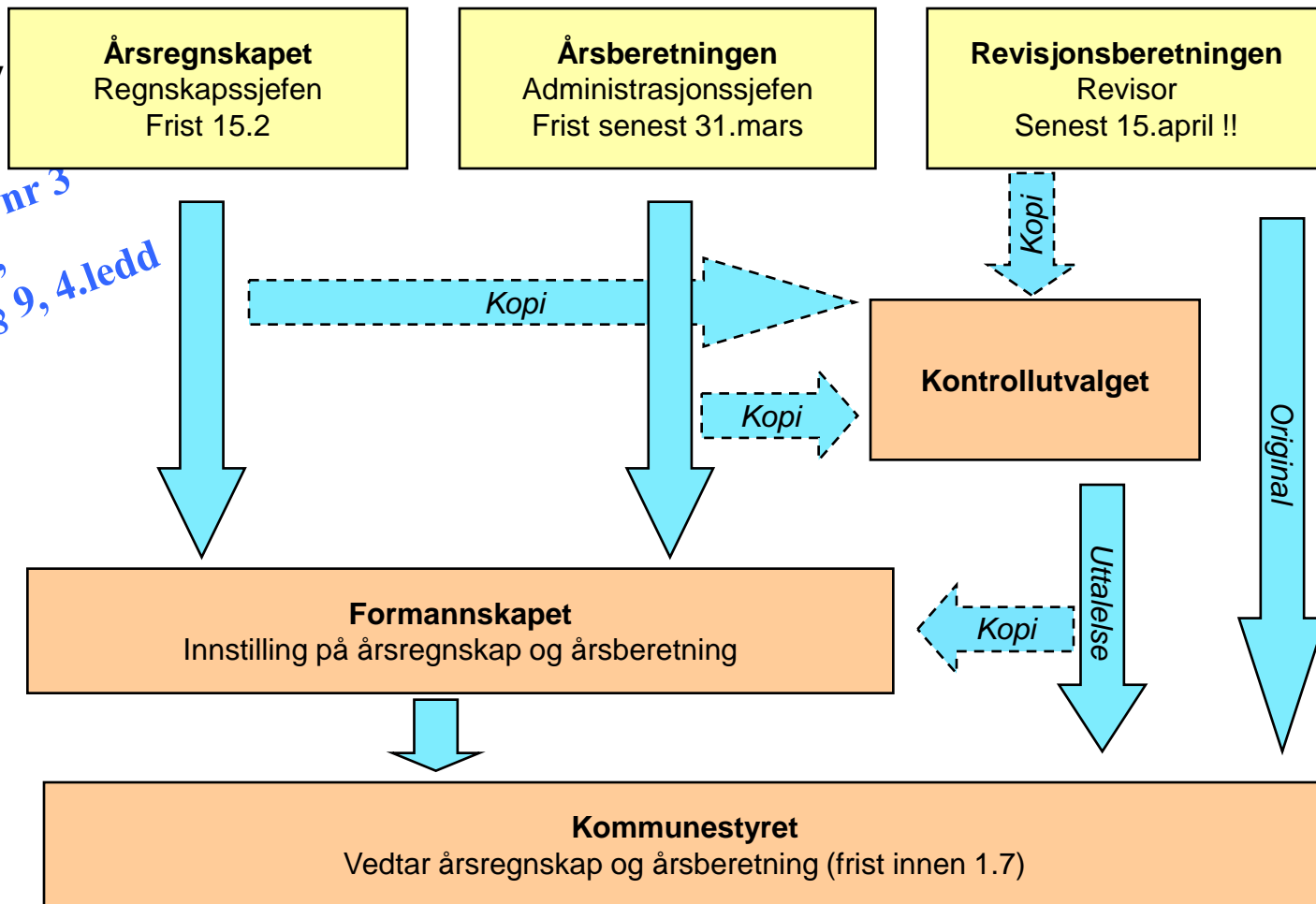


Behandling av årsregnskap

Vedtak om årsregnskaper skal angi disponering av mindreforbruk eller merforbruk.

Mer-/mindreforbruk år t behandles år t+1, dvs som budsjettjustering eller bruk-/avsetning til fond.

Underskudd i driftsregnskapet kan dekkes inn år t+2, under særlige forhold t+3, t+4.



KL § 48 nr 3
og nr 4,
FKR § 9, 4.ledd



Takk for meg !!!

Håper dere har fått noen tips denne timen !!

Lykke til !!

Åge Sandsengen - revisjonssjef

Kommunerevisjon IKS